

Током пете ткачке колоније у селу Дојкинци, недалеко од Пирота, уз десетак ткаља, у ткању су се опробале и канадска амбасадорка Кети Чаба и Ен, супруга америчког амбасадора Ентонија Годфрија

Ћ илимили шареница, негде уочи најезде Турака, слетео је с обронака Старе планине у Пирот. Становници планинских села стушили су се у град, ткаље вештих прстију научиле су градске жене тајнама свог заната – и настао је пиротски ћилим.

Била би то прича, помислио би неко, о чувеном ћилиму који се и дан-данас тка у граду по којем је добио име. Све док поглед посматрача не залута на његове испрлетене тајанствене шаре.

Симболи против урока

У њих су utkани симболи који су наше претке и њихове домове штитили од урока, видљивих и невидљивих непријатеља, али и доносили срећу, подстицали плодност, младост, лепоту...

Најпознатија шара је „корњача”. Симболизује дуг живот и благаостање. Совра, у неким крајевима софра и паралија,

доноси срећу у договорима за столом. Шара „разбацани ђулови” представља духовну и физичку лепоту, а бомба је мушки симбол. Даје мушкарцима снагу, моћ и способност да владају – започиње причу Славица Ћирић, директорка занатске задруге „Дамско срце”, једна од пет пиротских ткаља.

Симболичних шара има много, а ово су само неке од њих. Њихов распоред на ћилиму увек је исти, као и димензије. Ћилим је из једног дела, не склапа се, има два лица, тј. нема наличије. Век трајања једног ћилима је двеста година. Једном страном може се газити 100, а другом исто толико година. Прави се од вуне овце праменке. Ову аутохтону врсту овце краси дуга длака посебног квалитета. На Старој планини данас има 182 овце праменке.

Пиротско ћилимарство званично је старо пет стотина година. Ако бисмо судили на основу симбола на ћилиму, јасно је да су они настали пре неко-

ЗАШТИЋЕНО ПОРЕКЛО

Пре 18 година СО Пирот заштитио је географску ознаку порекла „Пиротски ћилим” са 95 шара и 122 орнамента у Заводу за интелектуалну својину.

Ми смо на извору знања и чувамо живо предање. Пиротски ћилим може настати само овде – каже Славица Ћирић. Ова врста ћилима, према њеним речима, постала је бренд и пре него што је ико знао шта значи та реч. У ред брендова, који припадају овом граду у источној Србији, спадају качкаваљ и пеглана кобасица.

Учесници пете ткачке колоније у селу Дојкинци

Било је весело и радно

лико хиљада година. Везују се за саме почетке човечанства. Представљају сликовно писмо и повезују нас с космосом – каже Ђирићева.

У задрузи „Дамско срце“ ћилиме тка пет ткаља. Било их је више претходних година, али лакши и боље плаћени послови навели су их да се одрекну престижне титуле „ћилимарства“. Да би неко савладао тајне пиротског ћилимарства и својим рукама створио једно ремек-дело, прича наша саговорница, потребни су прсти, очи, алатка „тупица“ и још неколико „ситница“.

„Дамско срце“ ствара рукотворине

Током првих деценија двадесетог столећа у Пироту је било 5.000 ткаља. Била је то, према речима Славице Ђирић, највећа неформална фабрика ћилима. Векови су прохујали, а тајна најпознатијег српског ћилима остала је тамо где и припада – међу чаробним прстима пет пиротских ткаља.

У оквиру јубиларне, пете ткачке колоније у селу Дојкинци, недалеко од Пирота,

ОСАМ МЕСЕЦИ ТКАЊА

Да би једна ткаља научила да тка пиротски ћилим, потребно је да учи пет година. Ради се на вертикалном, пиротском, или старом разбоју, који се користио између 16. и 19. века. Да би се изатако један квадратни метар, тврди, потребно је 1.200 грама прежива. Ткаља мора да ради осам месеци ако жели да направи ћилим чија је површина шест квадратних метара. Цена једног таквог ћилима достиже и до неколико хиљада евра. Поруџбина има много, стижу из земље и иностранства. Вредне Пироћанке не могу да постигну да направе онолико ћилима колико се тражи.

Дружење су организовали Етно-мрежа, задруга „Дамско срце“, Налед и Пирот

Кети Чаба и Ен Годфри

десетак ткаља из различитих српских градова изатакло је прве редове пиротског ћилима. Овогодишњу ткачку колонију организовали су град, Национална алијанса за локални економски развој (Налед), кровна организација произвођача рукотворина Етно-мрежа, занатска задруга „Дамско срце“, а покровитељи су амбасаде Канаде и САД. У ткању су се опробале Кети Чаба, канадска амбасадорка у нашој земљи, као

и Ен Годфри, супруга Ентонија Годфрија, америчког амбасадора у Београду. Свега неколико дана није било довољно да ткаље открију све тајне ћилимарства овог краја. Успеле су да унапреде свој занат.

Бавим се ткањем шест година, две године радим као едукатор. Врло је захтевно ткати на вертикалном разбоју и први пут се сусрећем с тим – каже за наш лист Олга Жолнај Јокановић из удружења „Панонке“, из Пан-

чева, и чланица Етно-мреже. Колонија у старопланинском селу омогућила јој је да види и све оно што претходи самом ткању – стрижење овце праменке, припрему вуне... Седи пред разбојем и показује шару „софра“. Колико год пута да прсти ткаље створе неки мотив, прича, никад не може изатакати два потпуно иста.

Мина Ђурчић
Фотографије
М. Ђурчић и Налед

ЛЕГЕНДА О МАНАСТИРУ РАЈИНОВАЦ

Једно од светих места у околини Гроцке, које свакако треба посетити, јесте и манастир Рајиновац, у Бегалици. Од Београда је удаљен 30 километара. Помиње се још у 16. веку. Према легенди, момка по имену Раја убили су газдини синови, а да би окајао грехе своје деце, газда је саградио малу дрвену цркву. Манастир је чувен по икони Пресвете Богородице Рајиновачке која, како се верује, помаже многим да добију потомство. Извор крај кога је Раја убијен постоји и данас. Верници који га походе уверени су да има исцелитељску моћ.

Ранчићева кућа

ВИНЧАНСКА ЦИВИЛИЗАЦИЈА

За Винчу се тврди да је један од најзначајнијих неолитских локалитета, а пронађени остаци представљају највећу праисторијску насеобину у Србији и прву европску цивилизацију која је пре седам миленијума трајала више од хиљаду година. У наталоженим праслојевима нађени су оруђе, посуђе и предмети за свакодневну намену, чувене винчанске антропоморфне и зооморфне фигурине од којих је најпознатија „Дама из Винче”.

